

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ

Κριτήριο Αξιολόγησης
με Απαντήσεις

Γ' Λυκείου

Επιμέλεια:
Ειρήνη Ζαννάκη

Κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με άλλον

Όσο δυνατοί και έξυπνοι και να θέλουμε να θεωρούμαστε, η ανθρώπινη φύση είναι γενικά αδύναμη όσον αφορά στις σκέψεις. Αυτές που τρυπώνουν στο μυαλό τις πιο ανήκουστες στιγμές και σαν τον συνήγορο του διαβόλου σε κάνουν να δεις τα πράγματα και τις καταστάσεις αλλιώς, μερικές φορές ακόμα και πέρα από τη λογική. Γι' αυτό, κατά μεγάλο μέρος ευθύνονται οι προκαταλήψεις που θρέφουμε ως κοινωνίες. Είναι εκείνες οι ακλόνητες πεποιθήσεις που δεν στηρίζονται σε καμία λογική επιχειρηματολογία. Παρόλα αυτά, επειδή τις πιστεύουν οι πολλοί, υπολαμβάνονται¹ ως ολόκληρη θεωρία, μια που έχει σχηματιστεί με την πάροδο του χρόνου κατά έναν μη επιστημονικό τρόπο, ο οποίος όμως είναι κοινώς αποδεκτός και βασίζεται σε πολλά αρνητικά συναισθήματα, όπως η περιφρόνηση και η απέχθεια. Με απλά λόγια, είναι εκείνα τα στερεότυπα, τα οποία επειδή έτσι πιστεύουν οι πολλοί ξαφνικά γίνονται το «κανονικό», αυτό που απλά και ανεξήγητα «έτσι είναι». Μα δεν είναι όλοι έτσι. Υπάρχουν και εξαιρέσεις στον κανόνα. Φτάνει να θέλουμε να τις δούμε.

Μεγαλώνουμε με τόσες προκαταλήψεις γύρω μας – τόσα λανθασμένα πιστεύω – που αν δεν τα ερευνήσουμε, κρίνουμε, αμφισβητήσουμε εμείς οι ίδιοι, απλά αυτές θα συνεχίσουν να διαιωνίζονται από γενιά σε γενιά. Και όση εκπαίδευση και να έχουμε, αυτές οι πεποιθήσεις είναι που θα μας κρατούν πάντα πίσω.

Ζούμε σε έναν κόσμο που γρήγορα σε κρίνει και βγάζει τα συμπεράσματά του χωρίς καν να σε γνωρίσει. Δυσκολευόμαστε να επικοινωνήσουμε γιατί μιλάμε, για να ακουγόμαστε, όχι για να ακούμε. Και έπειτα παραπονιόμαστε για παρεξηγήσεις. Συχνά ο αποδέκτης παρερμηνεύει ή και λαμβάνει λάθος ένα μήνυμα, γι' αυτό όμως δεν πρέπει να θεωρείται από τους άλλους υπεύθυνος μόνον ο αποδέκτης, αλλά και ο αποστολέας του μηνύματος αυτού.

Βλέπουμε το κάθε τι με τον φακό των στερεοτύπων που μας έχουν μάθει[...]. Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι, χωρίς να κάνουμε καν τον κόπο να κρίνουμε από μόνοι μας τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά που έχουμε απέναντί μας.

Ωστόσο, κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με άλλον. Είμαστε διαφορετικοί και μοναδικοί κι αυτό είναι το ωραίο, αυτό κάνει τον κόσμο μας ενδιαφέροντα. Φτάνει να προσπαθούμε να γίνουμε εμείς αυτοί οι άνθρωποι που θα θέλαμε να απαρτίζουν την κοινωνία μας, ειλικρινείς και ευγενικοί, ό,τι κι αν πιστεύουν οι άλλοι, όσες προκαταλήψεις κι αν έχουν. Η ομορφιά ξεκινά από μέσα μας, από την διαύγεια του μυαλού μας

1.θεωρούνται

και την καθαρότητα της σκέψης μας.

Διασκευασμένο κείμενο της Μαρίας Κορακά από την Ιστοσελίδα *Psychologos-mariakoraka.gr* (Διασκευή)

Κείμενο 2

Η πίεση για τέλεια εικόνα

Ανέκαθεν οι έφηβοι πάσχιζαν να δημιουργήσουν μια εικόνα κοντά στα αποδεκτά πρότυπα της εποχής τους. Ειδικά, στην εποχή μας, περισσότερο από ποτέ, ένας έφηβος συχνά νιώθει την πίεση να παρουσιάζει μια τέλεια εικόνα, τόσο στην εμφάνιση του όσο και στη ζωή του. Καθημερινά αντικρίζει φιλτραρισμένες και «τέλειες» ζωές, που τον κάνουν να συγκρίνει τον εαυτό του με αυτά τα πρότυπα. Παρόλο που καταλαβαίνει πως αυτά που βλέπει δεν είναι πάντα πραγματικά, συχνά αισθάνεται την ανάγκη να ανταποκριθεί στις προσδοκίες που δημιουργούν τα κοινωνικά δίκτυα.

Η πίεση αυτή μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη ζωή του. Μπορεί να νιώθει ότι δεν είναι αρκετός, ότι δεν είναι αρεστός ή «ενδιαφέρων» όσο οι άνθρωποι που βλέπει στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Αυτές οι σκέψεις μειώνουν την αυτοπεποίθησή του και του δημιουργούν άγχος για την εικόνα του στη κοινωνία. Μάλιστα, γνωρίζει ότι πολλοί συνομήλικοί του αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα, με ορισμένους να φτάνουν ακόμα και σε απομόνωση ή να αντιμετωπίζουν διατροφικές διαταραχές, προσπαθώντας να προσαρμοστούν σε αυτά τα πρότυπα.

Επιπλέον, αυτή η πίεση καταστρέφει την αυθεντικότητα. Αντί να νιώθει άνετα να είναι ο εαυτός του, ο έφηβος προσπαθεί να αλλάξει την εμφάνισή του για να ταιριάξει στα πρότυπα. Φίλτρα, μακιγιάζ και επεξεργασμένες φωτογραφίες γίνονται καθημερινά εργαλεία, αλλά, αντί να νιώθει καλύτερα, νιώθει ακόμα πιο ψεύτικος.

Το άγχος για το πώς τον βλέπουν οι άλλοι κυριαρχεί στη ζωή του, επηρεάζοντας ακόμα και τις κοινωνικές του σχέσεις. Η πίεση για τέλεια εμφάνιση περιορίζει την ελευθερία του εφήβου να απολαύσει τη ζωή του όπως θέλει. Η προσπάθεια για τελειότητα συχνά καταλήγει να στερεί από τον έφηβο την ευτυχία και την αυτοπεποίθηση που θα έπρεπε να έχει στα πιο δημιουργικά χρόνια της ζωής του

Άρτεμις Καλαΐδοπούλου, άρθρο δημοσιευμένο στη σχολική εφημερίδα «Αποχρώσεις» της Ερασμείου Ελληνογερμανικής σχολής

Εισαγωγικό σημείωμα

Το διήγημα είναι εμπνευσμένο από το βιβλίο του καθηγητή Νομικής Νίκου Παρασκευόπουλου «Οι μέλισσες και οι λύκοι. Μελέτες ιστορίας του ελληνικού δικαίου», που εκδόθηκε από το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών ΑΠΘ (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) το 2016. Ο συγγραφέας επεξεργάζεται δύο αντιλήψεις: Από τη μία, την αριστοτελική τοποθέτηση, που θέλει τους ανθρώπους όντα κοινωνικά και συνεργατικά αλλά και τον νόμο ως αποτέλεσμα της οργανωμένης κοινωνίας· από την άλλη, την άποψη του Τόμας Χομπς, που θέλει τον άνθρωπο θηρίο, σαν τον λύκο, το οποίο με τη βία προσπαθεί να επιβληθεί στους συνανθρώπους του

Η ζούγκλα. Εκεί που επικρατεί ο δυνατός. Που προσπαθεί με κάθε τρόπο να αποδείξει την κυριαρχία του. Που ορμάει, που κομματιάζει, που κάνει όποιον του προκαλεί πρόβλημα να σωπάξει. Να μη βουίζει. Τα ζώα όμως δεν έχουν άλλη επιλογή. Έτσι τα γέννησε η φύση τους, έτσι τους το επιβάλλει. Να γεννιούνται, να μαθαίνουν τον νόμο της ζούγκλας, την αμετάβλητη θέση τους μέσα σε αυτή, τον ρόλο τους ως κρίκοι μιας αδιάσπαστης αλυσίδας και τελικά να ορμάνε, να τρώνε ή να τρώγονται.

Εμείς όμως είμαστε άνθρωποι. Ζώα με νου, με λογική. Έτσι λένε τα χαρτιά τουλάχιστον. Έτσι έχει πει για εμάς η βιολογία αλλά και όλοι οι φιλόσοφοι που υποστήριξαν πως ο άνθρωπος υπερέχει όλων των άλλων ζώων γιατί έχει τη σύνεση. Την έχει όμως; Ή και αυτή η διαπίστωση πρόκειται απλώς για ένα ακόμα καλογραμμένο, αλλά άκρως θεωρητικό χαρτί; Οι άνθρωποι έχουμε την επιλογή. Την επιλογή να φτιάξουμε την κοινωνία που μας ανήκει και μας αξίζει και που ξεκινάει από τη σχέση με κάποιον σαν και εμένα (έναν εξωγήινο, μία μέλισσα, έναν «Άνθρωπο με Ειδικές Ανάγκες»), και καταλήγει στο αναντικατάστατο των ανθρώπινων σχέσεων, των ανθρώπων ως σύνολο, που παύουν να είναι απλώς μονάδες, απλώς ένοικοι του διαμερίσματος 7.47 σε μία γωνιακή μπεζ πολυκατοικία. Έχουμε όμως πάντα την επιλογή; Σε μια χώρα όπου θα σε δείξουν με το δάχτυλο και θα σε φωνάξουν «γκέι», «ανάπηρο», «άσχημο», «χοντρό» ή «μαύρο», στην καλύτερη των περιπτώσεων; Στη χειρότερη, θα θυμηθούν τα ζώωδη ένστικτά τους, θα σου ορμήσουν, θα σε κατασπαράξουν και ας μην έχουν δει το αγαπημένο μου ντοκιμαντέρ. Θα θελήσουν να επιβληθούν. Και όλα αυτά γιατί; Δεν είναι μάταιο;

Το απόσπασμα προέρχεται από το περιοδικό «Νεογράφημα» του Αρσακείου Θεσσαλονίκης, τεύχος 29,

ΘΕΜΑ Α

A1. Στο κείμενο 1 η συντάκτρια σκιαγραφεί τα αίτια δημιουργίας των στερεοτύπων. Να τα αποδώσετε συνοπτικά σε μια παράγραφο 60 – 70 λέξεων.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στον αριθμό της Στήλης Α το γράμμα από τη Στήλη Β που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση, με βάση το περιεχόμενο των Κειμένων 1 και 2 (χωρίς αναφορά σε χωρία του κειμένου):

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Σύμφωνα με το κείμενο 1 οι προκαταλήψεις:	α. αναιρούνται εύκολα, επειδή δεν στηρίζονται σε λογική επιχειρηματολογία β. είναι ακλόνητες, επειδή στηρίζονται σε λογική επιχειρηματολογία γ. είναι κοινά αποδεκτές
2. Στο κείμενο 1 αναφέρεται ότι η εκπαίδευση:	α. καταργεί τα στερεότυπα β. δεν αποτρέπει τη διαιώνιση των στερεοτύπων γ. μας κρατά πίσω
3. Η συντάκτρια του κειμένου 1:	α. στηλιτεύει τη διαφορετικότητα β. ταυτίζει τη διαφορετικότητα με την ομορφιά γ. θεωρεί αδιάφορη τη διαφορετικότητα
4. Ο έφηβος, σύμφωνα με το κείμενο 2:	α. αντιλαμβάνεται πως τα πρότυπα που βλέπει δεν είναι πραγματικά β. επιδιώκει την ταύτιση με τα πρότυπα, επειδή είναι πραγματικά γ. απορρίπτει τα πρότυπα
5. Στο κείμενο 2 αναφέρεται ότι ο έφηβος:	α. δεν καταφέρνει ν' αλλάξει την εικόνα του, γι' αυτό νιώθει μοναξιά β. μπορεί να αλλάξει την εικόνα του γ. νιώθει αυθεντικός

Μονάδες 15

B2. α. Ποια είναι η νοηματική σχέση μεταξύ των δύο τελευταίων παραγράφων του κειμένου 1 (μονάδες 4) και με ποια γλωσσική επιλογή επιτυγχάνεται αυτή η σύνδεση; (μονάδες 2)

β. Να εντοπίσετε δύο σημεία στο κείμενο στα οποία αξιοποιείται η ποιητική λειτουργία της γλώσσας και να αιτιολογήσετε την επιλογή αυτή (μονάδες 4).

Μονάδες 10

B3. Ποια είναι η πρόθεση της συντάκτριας στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 2; Πώς ο τρόπος με τον οποίο οργανώνει τον λόγο της στην παράγραφο υπηρετεί την πρόθεσή της αυτή;

Μονάδες 10

»» ΘΕΜΑ Γ

Ποιον προβληματισμό του σχετικά με τη φύση και τον προορισμό του ανθρώπου μοιράζεται ο αφηγητής του Κειμένου 3; Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψή του; Να απαντήσετε συντάσσοντας το ερμηνευτικό σας σχόλιο σε 150 – 200 λέξεις.

Μονάδες 15

»» ΘΕΜΑ Δ

Στο κείμενο 2 διατυπώνεται η άποψη ότι ο έφηβος «...συχνά αισθάνεται την ανάγκη να ανταποκριθεί στις προσδοκίες που δημιουργούν τα κοινωνικά δίκτυα. Η πίεση αυτή μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη ζωή του». Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη αυτή; Πώς μπορεί η οικογένεια να συμβάλει στη διατήρηση της αυτοπεποίθησης της γενιάς σας; Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας σε ένα άρθρο που θα δημοσιευθεί στην ηλεκτρονική σχολική σας εφημερίδα, αξιοποιώντας στοιχεία και από τα κείμενα αναφοράς (350 – 400 λέξεις).

Εναλλακτικά:

Ποιες στερεοτυπικές αντιλήψεις προωθούνται από τα Κοινωνικά Δίκτυα σχετικά με την εικόνα που οφείλει να παρουσιάζει ένας νέος σήμερα; Ποιες επιπτώσεις μπορεί να έχει στη ζωή του η βολιδοσκόπηση με τέτοιες αντιλήψεις; Να απαντήσετε συντάσσοντας ένα άρθρο για την ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σας, με αφορμή τα κείμενα που σας δόθηκαν. Το κείμενό σας να έχει έκταση 350 – 400 λέξεις.

Μονάδες 30

Πρόσθετες ασκήσεις

1. α. Να σχολιάσετε τον τίτλο του κειμένου 1 ως προς τη μορφή και τη νοηματική του συνάφεια με το κείμενο.

β. Να δώσετε δύο νέους τίτλους στο κείμενο. Ο ένας να έχει ερωτηματική και ο άλλος

επιφωνηματική μορφή. Τι αλλάζει σε κάθε περίπτωση ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα;

2. Στα κείμενα η συνοχή εξασφαλίζεται με τις εξής διαρθρωτικές λέξεις Παρόλα αυτά, Με απλά λόγια, Ωστόσο, (κείμενο 1) Μάλιστα, Επιπλέον (Κείμενο 2): Να εξηγήσετε τι δηλώνουν οι παραπάνω λέξεις, κάνοντας αναφορά στα νοήματα που αυτές συνδέουν στην κάθε περίπτωση.

3. Στο απόσπασμα από το κείμενο 1 «Μα δεν είναι όλοι έτσι. Υπάρχουν και εξαιρέσεις στον κανόνα. Φτάνει να θέλουμε να τις δούμε» (2^η παράγραφος) αξιοποιείται ο βραχυπερίοδος ή ο μακροπερίοδος λόγος; Να δηλώσετε τον ρόλο του.

4. «Η προσπάθεια για τελειότητα συχνά καταλήγει να στερεί από τον έφηβο την ευτυχία και την αυτοπεποίθηση που θα έπρεπε να έχει στα πιο δημιουργικά χρόνια της ζωής του» (κείμενο 2, 5^η παράγραφος). Ποιο είδος σύνδεσης αξιοποιείται στο απόσπασμα; Πώς επηρεάζει το ύφος του κειμένου;

5. Πώς «συνομιλεί» το περιεχόμενο της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1 («Όσο δυνατοί και έξυπνοι.. ως κοινωνίες») με το περιεχόμενο της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 2 («Ανέκαθεν οι έφηβοι.. τα κοινωνικά δίκτυα») ως προς την επίδραση των προκαταλήψεων και των προτύπων στη σκέψη;

6. Η δεύτερη και η τρίτη παράγραφος του Κειμένου 2 είναι δυνατόν να γραφούν ως ενιαία παράγραφος. Να αναφέρετε τα στοιχεία του κειμένου που επιτρέπουν αυτήν τη λύση.

7. Να εντοπίσετε ένα σημείο στο Κείμενο 2 στο οποίο να εκφράζεται η δυνατότητα και ένα στο οποίο εκφράζεται αναγκαιότητα. Κατόπιν, να μετατρέψετε προκειμένου να δηλώνεται η βεβαιότητα.

8. Ποιο είναι το κυρίαρχο ρηματικό πρόσωπο στο Κείμενο 1; Να αιτιολογήσετε την επιλογή του από την συντάκτρια, λαμβάνοντας υπόψιν την πρόθεσή της και το είδος του κειμένου.

9. Να εντοπίσετε στο Κείμενο 1 τρία σχήματα λόγου και να δηλώσετε τον ρόλο τους στο νόημα και το ύφος του.

10. Με ποιες γλωσσικές επιλογές εκφράζεται η βεβαιότητα στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 2;

11. Πρόθεση της συντάκτριας στο απόσπασμα «Μεγαλώνουμε με τόσες...απέναντί μας» είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σχετικά με τον ρόλο που διαδραματίζουν οι προκαταλήψεις στους αποδέκτες τους. Να αναφέρετε τρεις (3) διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει τον στόχο της, παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία και να εξηγήσετε τη λειτουργία καθεμιάς από αυτές στο κείμενο.

12. Να εντοπίσετε στο απόσπασμα «Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι, χωρίς να κάνουμε καν τον κόπο να κρίνουμε από μόνοι μας τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά που έχουμε απέναντί μας» (Κείμενο 1, 5^η παράγραφος) δύο εξαρτημένες προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους. Πώς επηρεάζουν το ύφος και το νόημα του κειμένου;

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

>> ΘΕΜΑ Α

A1. Στις κοινωνίες μας, όπως αναφέρεται στο κείμενο, κυριαρχούν τα στερεότυπα. Αυτά, εδράζονται κατά κύριο λόγο σε σκέψεις που επηρεάζουν με τρόπο παράλογο τη ζωή των ατόμων. Πρόκειται για πεποιθήσεις που δεν τεκμηριώνονται επιστημονικά αλλά στηρίζονται στη δύναμη της πλειοψηφίας και ορίζονται ως «κανονικότητα», οδηγώντας σε αυθαίρετες κρίσεις και άκριτη εξαγωγή συμπερασμάτων. Μάλιστα, η εδραίωσή τους ευνοείται από την έλλειψη επικοινωνίας και δημιουργικής αμφισβήτησης.

(63 λέξεις)

>> ΘΕΜΑ Β

B1. 1=γ, 2=β, 3= β, 4= α, 5= β

B2α. Η νοηματική σχέση μεταξύ των δύο τελευταίων παραγράφων του κειμένου είναι σχέση αντίθεσης, η οποία επιτυγχάνεται με τη χρήση της διαρθρωτικής λέξης «Ωστόσο». Πράγματι, η τελευταία παράγραφος αντιτίθεται στο νόημα της προηγούμενης, σύμφωνα με την οποία όντας επηρεασμένοι από στερεότυπα κρίνουμε τους ανθρώπους αδιακρίτως και όχι ξεχωριστά. Όμως, όπως τονίζεται από τη συντάκτρια, η μοναδικότητα και η διαφορετικότητα κάνουν τον κόσμο μας όμορφο.

B3. Πρόθεση της συντάκτριας στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 2 είναι να πείσει σχετικά με την αρνητική επίδραση της επιδίωξης της τέλει εμφάνισης στη ζωή του εφήβου. Ο τρόπος με τον οποίο οργανώνει την παράγραφο υπηρετεί την πρόθεση αυτή. Με τη μέθοδο του αιτίου και αποτελέσματος αναδεικνύει τη σοβαρότητα του ζητήματος παρουσιάζοντας με τρόπο λογικά αιτιώδη ως βασικές επιπτώσεις του την αλλοίωση των κοινωνικών σχέσεων, τη στέρηση της ελευθερίας, της ευτυχίας και της αυτοπεποίθησης. Έτσι, στηρίζει τον αρχικό του ισχυρισμό με επιχειρήματα, επικαλείται τη λογική του αναγνώστη και προκαλεί τον προβληματισμό του.

>> ΘΕΜΑ Γ

Ο αφηγητής θέτει ως ζήτημα προβληματισμού τις ανθρώπινες σχέσεις. Μάλιστα, εκκινεί τον προβληματισμό του από τον κατ' αρχήν διαχωρισμό των ανθρώπων από τα ζώα. Διαπιστώνει ότι τα ζώα, μην έχοντας άλλη επιλογή, ακολουθούν τον φυσικό προορισμό τους, υπακούοντας στον νόμο του ισχυρού, της ζούγκλας. Σε αυτά, μέσα από μια αντίθεση («όμως») αντιπαραθέτει τον άνθρωπο, αξιοποιώντας το α' πληθυντικό πρόσωπο, με το οποίο προσδίδει καθολικότητα στα γραφόμενα, συμπεριλαμβάνοντας και τον εαυτό του. Ο άνθρωπος διέπεται από τη λογική, στοιχείο που τον διαφοροποιεί από τα ζώα. Ωστόσο, ο αφηγητής φαίνεται να αμφισβητεί αυτήν την παραδοχή, καθώς και τη φυσική υπεροχή του ανθρώπου, όπως προκύπτει από το ειρωνικό του σχόλιο («Έτσι λένε τα χαρτιά τουλάχιστον») αλλά και την παρουσία ρητορικών ερωτημάτων. Παρόλο που διαθέτει θεωρητικά την επιλογή να οικοδομήσει μια κοινωνία συνύπαρξης και αποδοχής, στην πράξη λειτουργεί κατευθυνόμενος από τα ζωώδη ένστικτά του και καταλήγει στη βία κατά του διαφορετικού, ακυρώνοντας τελικά την αξία αυτής της επιλογής («Δεν είναι μάταιο;»)

Αν και τα περιστατικά βίας και ρατσισμού οξύνονται τα τελευταία χρόνια, θεωρώ ότι οι άνθρωποι έχουμε την επιλογή να οικοδομήσουμε μια κοινωνία συλλογικότητας. Η γενίκευση της παιδείας και η κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γαλουχούν προσωπικότητες ηθικά άρτιες και θωρακίζουν τη δημοκρατία. Έτσι, καταξιώνεται το ανθρωπιστικό ιδανικό.

(194 λέξεις)

>> ΘΕΜΑ Δ

κειμενικός τύπος = άρθρο

περίσταση επικοινωνίας = σχολική εφημερίδα (αποδεκτό και το πιο οικείο ύφος/ βιωματικό παράδειγμα, καθώς και το α πληθυντικό πρόσωπο)

δεδομένο/ αφορμή = άποψη στο κείμενο 2 ότι ο έφηβος «συχνά αισθάνεται την ανάγκη να ανταποκριθεί στις προσδοκίες που δημιουργούν τα κοινωνικά δίκτυα. Η πίεση αυτή μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη ζωή του»

Ζητούμενα: 1^ο = δηλώνω συμφωνία ή διαφωνία με την άποψη αυτή, 2^ο= αναλύω το ρόλο της οικογένειας στη συμβολή της διατήρησης της αυτοπεποίθησης

στοιχεία από τα κείμενα αναφοράς που μπορούν να αξιοποιηθούν:

Από το κείμενο 1:

- «Ζούμε σε έναν κόσμο που γρήγορα σε κρίνει και βγάζει τα συμπεράσματά του χωρίς καν να σε γνωρίσει.» (4^η παράγραφος)
- «Ωστόσο, κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με άλλον. Είμαστε διαφορετικοί και μοναδικοί κι αυτό είναι το ωραίο, αυτό κάνει τον κόσμο μας ενδιαφέρο-

να. Φτάνει να προσπαθούμε να γίνουμε εμείς αυτοί οι άνθρωποι που θα θέλαμε να απαρτίζουν την κοινωνία μας, ειλικρινείς και ευγενικοί, ό,τι κι αν πιστεύουν οι άλλοι, όσες προκαταλήψεις κι αν έχουν. Η ομορφιά ξεκινά από μέσα μας, από την διαύγεια του μυαλού μας και την καθαρότητα της σκέψης μας» (6^η παράγραφος)

Από το κείμενο 2:

- «Μπορεί να νιώθει ότι δεν είναι αρκετός, ότι δεν είναι αρεστός ή «ενδιαφέρον» όσο οι άνθρωποι που βλέπει στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης» (2^η παράγραφος)
- «Αυτές οι σκέψεις μειώνουν την αυτοπεποίθησή του και του δημιουργούν άγχος για την εικόνα του στη κοινωνία» (3^η παράγραφος)
- «...με ορισμένους να φτάνουν ακόμα και σε απομόνωση ή να αντιμετωπίζουν διατροφικές διαταραχές, προσπαθώντας να προσαρμοστούν σε αυτά τα πρότυπα» (3^η παράγραφος)
- «Επιπλέον, αυτή η πίεση καταστρέφει την αυθεντικότητα. Αντί να νιώθει άνετα να είναι ο εαυτός του, ο έφηβος προσπαθεί να αλλάξει την εμφάνισή του για να ταιριάξει στα πρότυπα. Φίλτρα, μακιγιάζ και επεξεργασμένες φωτογραφίες γίνονται καθημερινά εργαλεία, αλλά, αντί να νιώθει καλύτερα, νιώθει ακόμα πιο ψεύτικος» (4^η παράγραφος)
- «Το άγχος για το πώς τον βλέπουν οι άλλοι κυριαρχεί στη ζωή του, επηρεάζοντας ακόμα και τις κοινωνικές του σχέσεις» (5^η παράγραφος)
- «Η πίεση για τέλεια εμφάνιση περιορίζει την ελευθερία του εφήβου να απολαύσει τη ζωή του όπως θέλει» (5^η παράγραφος)
- «Η προσπάθεια για τελειότητα συχνά καταλήγει να στερεί από τον έφηβο την ευτυχία και την αυτοπεποίθηση που θα έπρεπε να έχει στα πιο δημιουργικά χρόνια της ζωής του» (5^η παράγραφος)

Σχεδιάγραμμα :

τίτλος

Πρόλογος

- εισαγωγή στη βασική έννοια (εφηβεία/ κοινωνική ταυτότητα)
- επικαιρικός χαρακτήρας: διαπίστωση σχετικά με την ολοένα αυξανόμενη επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη διαμόρφωση της ταυτότητας των εφήβων
- Αναφορά στα ζητούμενα: α) διαπίστωση της πίεσης για συμμόρφωση με τις προσδοκίες που διαμορφώνουν τα κοινωνικά δίκτυα/ επιπτώσεις και β) ρόλος οικογένειας

- ✓ για κάθε ζητούμενο θα χρειαστώ 3 διαφορετικούς νοηματικούς άξονες
- ✓ στηρίζω την κάθε θέση μου με επιχείρημα/ συλλογισμό (μπορώ να ενισχύσω την επιχειρηματολογία μου με κάποιο τεκμήριο ή αυθεντία)
- ✓ προσέχω τη διατύπωση, τη συνοχή και την αλληλουχία των νοημάτων

1° Ζητούμενο: επιπτώσεις που δημιουργεί στον έφηβο η συμμόρφωση στις απαιτήσεις που προβάλλουν τα κοινωνικά δίκτυα:

1. άγχος και ανασφάλεια σχετικά με την εικόνα, μείωση αυτοπεποίθησης, αισθήματα ανεπάρκειας, επιλογές που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά την υγεία (εξαντλητικές δίαιτες, υιοθέτηση επιβλαβών συνηθειών, πχ κάπνισμα)
2. απώλεια αυθεντικότητας, μιμητισμός, προσπάθεια για αλλαγή της εικόνας, αποκλειστική επικέντρωση στην εξωτερική εικόνα, αδιαφορία για τις αξίες και την πνευματική καλλιέργεια
3. απομόνωση, μοναξιά, τυπικές και απρόσωπες σχέσεις και, τελικά, στέρηση ευτυχίας και ανεμελιάς, απώλεια ψυχικής και συναισθηματικής ισορροπίας

μεταβατική φράση: προετοιμάζω για τον ρόλο της οικογένειας

2° Ζητούμενο: ρόλος οικογένειας στη διατήρηση της αυτοπεποίθησης:

1. κάλυψη συναισθηματικών αναγκών, κλίμα ασφάλειας και αποδοχής/ συνδέω με τη γονική ευθύνη
2. παροχή αυτονομίας, ενθάρρυνση για ανάληψη ευθυνών, στήριξη προσπαθειών, αποφυγή κατάκρισης και υπερπροστασίας
3. ηθικοποίηση, συγκρότηση αξιακού κώδικα, προβολή ορθών προτύπων (ανακεφαλαιωτικά μπορώ να προτείνω τη λήψη βοήθειας από ειδικούς, τη συνεργασία με το σχολείο)

Επίλογος: ανακεφαλαιώνω δημιουργικά τονίζοντας την αρνητική επίδραση των προτύπων από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και επισημαίνοντας το χρέος των φορέων αγωγής σχετικά με την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης. Ολοκληρώνω με την επισήμανση ότι η ομορφιά βρίσκεται στη διαφορετικότητα και την αυθεντικότητα (στοιχεία από το κείμενο 1)

Ενδεικτική απάντηση:

«Μοιάζοντας» στα κοινωνικά δίκτυα

Η εφηβεία αποτελεί κατά γενική παραδοχή μια περίοδο αναζητήσεων και προβληματισμού, κυρίως σχετικά με τη διαμόρφωση του χαρακτήρα και της ατομικής ταυτότητας με απώτερο ζητούμενο την αποδοχή των άλλων, όσων θεωρούμε «σημαντικούς». Πρόκειται για μια διαδικασία απαιτητική και κοπιώδη, ιδιαίτερα σήμερα, την εποχή της κυριαρχίας των προτύπων που προβάλλονται από τα κοινωνικά δίκτυα. Η ταύτιση με τους σύγχρονους «ήρωες» του διαδικτύου μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στη ζωή μας, από τις οποίες μόνο η αυτοπεποίθηση μπορεί να μας διαφυλάξει.

Αναμφίβολα τα πρότυπα των μέσων δικτύωσης δημιουργούν υψηλές απαιτήσεις, αφού προβάλλουν μια εικόνα τελειότητας, ευδαιμονίας και δύναμης που δύσκολα ένας έφηβος μπορεί να επιτύχει. Οι περισσότεροι έφηβοι εμφανίζουν αισθήματα ανασφάλειας, ανεπάρκειας και κατωτερότητας, αφού η σύγκριση εμφανώς τους αδικεί. Αμφισβητούν την προσωπική τους αξία, υποτιμούν τα επιτεύγματα ή τις αρετές τους και αναζητούν διαρκώς την επιβεβαίωση. Στην προσπάθειά τους αυτή αφενός διακινδυνεύουν την υγεία τους, αφού υποβάλλονται σε εξαντλητικές δίαιτες που οδηγούν σε διατροφικές διαταραχές και ασθένειες ή καταφεύγουν στην υιοθέτηση ενός ανθυγιεινού τρόπου ζωής που χαρακτηρίζεται από καταχρήσεις. Όμως, η πιο βασική επίπτωση είναι ο κλονισμός της ψυχικής τους ισορροπίας, αφού ο μιμητισμός και η προσπάθεια για αλλαγή της εξωτερικής εικόνας οδηγεί σε απώλεια της αυθεντικότητας. Μια τέτοια συνθήκη καθιστά τους εφήβους δυστυχείς, τους στερεί την ανεμελιά και τη χαρά σε μια σημαντική φάση της ζωής τους, ενώ υπονομεύει τις διαπροσωπικές τους σχέσεις.

Αντισταθμιστικά σε όλα αυτά μπορεί να λειτουργήσει η οικογένεια, ο πιο πιστός σύμμαχος στη ζωή του εφήβου. Είναι σημαντικό οι γονείς να αναλαμβάνουν πλήρως την ευθύνη τους και ν' ανταποκρίνονται στον παιδαγωγικό τους ρόλο, δείχνοντας αγάπη και αποδοχή στα έφηβα παιδιά τους, τονίζοντας την αξία και τη μοναδικότητά τους. Βέβαια, η αυτοπεποίθηση οικοδομείται κυρίως μέσα από την πράξη, γι' αυτό και απαιτείται αυτονομία και αποφυγή της υπερπροστασίας. Οι έφηβοι αναλαμβάνοντας ευθύνες, συμμετέχοντας στις αποφάσεις της οικογένειας και αναπτύσσοντας κοινωνικό προβληματισμό αισθάνονται πλήρεις και σημαντικοί. Καθώς είναι γνωστό ότι μας εμπνέουν οι πράξεις και όχι τα λόγια, οι γονείς μας πείθουν ως υγιή πρότυπα που εφαρμόζουν τις αξίες που διδάσκουν.

Η κυριαρχία των προτύπων και η παντοδυναμία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι μια δεδομένη και αναμφισβήτητη πραγματικότητα μέσα στην οποία ζούμε και αναπτυσσόμαστε. Ισχυρό εφόδιο για την επωφελή αξιοποίησή τους είναι η

αυτοπεποίθηση, που καλλιεργείται από την οικογένεια. Η παραδοχή ότι καθένας μας είναι μοναδικός και ότι η ομορφιά είναι μια υπόθεση εσωτερική μπορεί να κάνει τον κόσμο καλύτερο για τους εφήβους.

Υπογραφή αρθρογράφου
(400 λέξεις)

Εναλλακτικά:

Κοινωνικά δίκτυα. Μια «παγίδα» τελειότητας...

Στη σύγχρονη εποχή της ψηφιακής επικοινωνίας, τα κοινωνικά δίκτυα δραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της ταυτότητας των ανθρώπων, και κατά κύριο λόγο των νέων. Ωστόσο, πίσω από την ελευθερία έκφρασης που υποτίθεται ότι προσφέρουν, συχνά προωθούν στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με το πώς «πρέπει» να είναι ένας νέος: όμορφος, επιτυχημένος, κοινωνικά αποδεκτός και με μια ζωή γεμάτη «τέλεια» στιγμιότυπα. Αυτές οι αντιλήψεις μπορούν να γίνουν επικίνδυνες.

Πράγματι, τα κοινωνικά δίκτυα ενισχύουν πρότυπα εξωτερικής εμφάνισης που συνδέονται με την αψεγάδιαστη εικόνα. Κυριαρχούν τα σώματα χωρίς ατέλειες, πρόσωπα χωρίς ρυτίδες, διαρκές χαμόγελο και μια κατάσταση πλασματικής ευτυχίας. Πρόκειται για φιλτραρισμένες και τέλειες ζωές, ομορφιάς κι επιτυχίας που ομοιάζει με τις επεξεργασμένες φωτογραφίες από τις οποίες «βομβαρδιζόμαστε» καθημερινά. Μαζί με αυτά ανάγεται σε ύψιστο αγαθό η υλιστική ευδαιμονία που προωθείται από τους "influencers", τα σύγχρονα πρότυπα ζωής. Αυτή, άλλωστε, είναι και η ιδεολογία των ίδιων των κοινωνιών στις οποίες μεγαλώνουμε. Κρίνουμε υπό το πρίσμα στερεοτύπων που μας έχουν μάθει και «βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι». Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργείται στους νέους η ψευδαίσθηση πως για να είναι αποδεκτοί, πρέπει να συμμορφωθούν με αυτά τα μη ρεαλιστικά πρότυπα.

Η συνεχής βολιδοσκόπηση και η επιδίωξη για διαδικτυακή επιδοκιμασία αποπροσανατολίζει τους νέους από την αναζήτηση της πραγματικής τους ταυτότητας. Αντί να καλλιεργούν την αυθεντικότητα και την αυτοεκτίμηση, εγκλωβίζονται σε μια προσπάθεια προσαρμογής σε ξένες προσδοκίες. Η επιδίωξη των likes γίνεται αυτοσκοπός, με αποτέλεσμα η ζωή να βιώνεται περισσότερο για την εικόνα της, παρά για την ουσία της. Οι περισσότεροι εμφανίζουν αισθήματα ανασφάλειας, ανεπάρκειας και κατωτερότητας, αφού η σύγκριση εμφανώς τους αδικεί. Σταδιακά αμφισβητούν την προσωπική τους αξία, υποτιμούν τα επιτεύγματα ή τις αρετές τους και αναζητούν διαρκώς την επιβεβαίωση. Όμως, η πιο βασική επίπτωση είναι ο κλωνισμός της ψυχικής τους ισορροπίας. Μια τέτοια συνθήκη καθιστά τους νέους δυστυχείς, τους στερεί την ανεμελιά και τη χαρά σε μια σημαντική φάση της ζωής τους, ενώ υπονομεύει τις διαπροσωπικές τους σχέσεις.

Τελικά, οι στερεοτυπικές αντιλήψεις φαίνεται ότι εξακολουθούν να ισχύουν στις σύγχρονες κοινωνίες της προόδου και της εξέλιξης και, μάλιστα, φαίνεται να είναι ακόμα πιο επικίνδυνες, αφού προωθούνται σε ένα ελκυστικό περιτύλιγμα, της λάμψης των μέσων δικτύωσης. Είναι χρέος της εκπαίδευσης και της οικογένειας να καλλιεργήσουν στους νέους κριτική σκέψη απέναντι σε όσα προβάλλονται. Η ελευθερία έκφρασης δεν πρέπει να μετατρέπεται σε φυλακή προτύπων. Ο αυθεντικός εαυτός αξίζει πολύ περισσότερο από οποιοδήποτε φίλτρο.

Υπογραφή αρθρογράφου

(393 λέξεις)

Πρόσθετες ασκήσεις

1. α. Ο τίτλος «Κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με άλλον» είναι αποφαντικός. Περιλαμβάνει ρήμα σε χρόνο ενεστώτα, με τον οποίο διατυπώνεται το μήνυμά του με βεβαιότητα, ενώ τονίζεται η διαχρονικότητα του ισχυρισμού του. Αξιοποιεί την αναφορική λειτουργία της γλώσσας και είναι αντικειμενικός. Ως προς τη νοηματική του σχέση με το κείμενο, είναι εύστοχος και περιεκτικός. Προετοιμάζει κατάλληλα τον αναγνώστη, αφού το νόημά του αναλύεται μέσα στο κείμενο, όπου η διαφορετικότητα μεταξύ των ανθρώπων παρουσιάζεται ως απάντηση στα στερεότυπα και στοιχείο που προσδίδει στον κόσμο ομορφιά.

β. Τίτλος με ερωτηματική μορφή: «Είναι οι άνθρωποι ίδιοι μεταξύ τους;». Ο τίτλος με ερωτηματική μορφή εκφράζει προβληματισμό κι εγείρει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, δημιουργώντας αίσθηση διαλόγου στο κείμενο.

Τίτλος με επιφωνηματική μορφή: «Κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με άλλον!». Ο τίτλος με επιφωνηματική μορφή εκφράζει ένα έντονο συναίσθημα, συγκεκριμένα έκπληξη σχετικά με τη διαπίστωση της διαφορετικότητας μεταξύ των ανθρώπων. Προσδίδει αμεσότητα, εκφράζει συναισθηματική φόρτιση.

Και στις δύο περιπτώσεις ο τίτλος μετά τη μετατροπή αποκτά σχόλιο.

2.

Παρόλα αυτά = δηλώνει αντίθεση που προκύπτει από τη διαπίστωση ότι ενώ τα στερεότυπα στερούνται λογικής τεκμηρίωσης, υπολαμβάνονται ως θεωρία κοινώς αποδεκτή

Με απλά λόγια = δηλώνει επεξήγηση, διευκρινίζει τον τρόπο με τον οποίο κυριαρχούν τα στερεότυπα

Ωστόσο = δηλώνει αντίθεση ανάμεσα στην τακτική των ανθρώπων να εξομοιώνουν τους άλλους και τη διαπίστωση ότι κανείς δεν είναι ίδιος με τον άλλον

Μάλιστα = δηλώνει έμφαση. Τονίζει τη διαπίστωση ότι το άγχος του εφήβου για την τέλεια εικόνα αντιμετωπίζεται και από πολλούς συνομηλίκους του

Επιπλέον = δηλώνει προσθήκη. Στο άγχος που δημιουργεί η επιδίωξη της τέλειας εικόνας προσθέτει την αλλοίωση της αυθεντικότητας ως πρόσθετη επίπτωση

3. Στο απόσπασμα αξιοποιείται ο βραχυπερίοδος λόγος. Προσδίδεται αμεσότητα, ζωντάνια και ένταση στο λόγο, καθώς τονίζεται η ύπαρξη αντιθέσεων στο γενικό κανόνα των στερεοτύπων. Το νόημα καθίσταται σαφές, εύληπτο και το ύφος γοργό, ασθματικό και απλό.

4. Στο απόσπασμα αξιοποιείται ως τρόπος σύνδεσης η διαδοχική υπόταξη. Ο λόγος καθίσταται σύνθετος και αναδεικνύεται αποτελεσματικότερα το πλήθος των λογικών σχέσεων μεταξύ των νοημάτων, καθώς τονίζονται εμφατικά οι επιδράσεις από την προσπάθεια για τελειότητα. Έτσι, υπογραμμίζεται η σοβαρότητα του θέματος. Το ύφος είναι επίσημο και υποδηλώνεται η εκφραστική ικανότητα και το μορφωτικό επίπεδο του συντάκτη.

5. Το κοινό στοιχείο των δύο παραγράφων είναι η επίδραση των προκαταλήψεων και των κοινωνικών προτύπων στη σκέψη και την αντίληψη της πραγματικότητας. Στο πρώτο κείμενο γίνεται λόγος για το πώς οι προκαταλήψεις που υπάρχουν στην κοινωνία επηρεάζουν τη σκέψη μας, οδηγώντας μας να βλέπουμε τα πράγματα πέρα από τη λογική. Στο δεύτερο κείμενο γίνεται μια πιο εξειδικευμένη αναφορά στα στερεότυπα που καλλιεργούνται σχετικά με την εξωτερική εικόνα. Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται η πίεση που ασκούν τα κοινωνικά πρότυπα (ιδιαίτερα μέσα από τα social media) στους εφήβους, κάνοντάς τους να συγκρίνουν τον εαυτό τους με μια «τέλεια» αλλά συχνά μη ρεαλιστική εικόνα. Άρα, η σχέση μεταξύ των δύο αποσπασμάτων είναι συμπληρωματική, εφόσον συγκλίνουν στο ότι τόσο οι προκαταλήψεις όσο και τα κοινωνικά πρότυπα παραμορφώνουν τη σκέψη, δημιουργώντας μη ρεαλιστικές αντιλήψεις και προσδοκίες.

6. Η δεύτερη και η τρίτη παράγραφος του κειμένου είναι δυνατόν να γραφούν ως ενιαία παράγραφος. Τα στοιχεία του κειμένου που επιτρέπουν αυτήν τη λύση είναι τόσο λεκτικά όσο και νοηματικά. Αρχικά, και στις δύο παραγράφους επαναλαμβάνεται η λέξη «πίεση», στοιχείο που υποδηλώνει το κοινό τους νόημα, ενώ η παρουσία της αντωνυμίας «αυτή» παραπέμπει στην προηγούμενη παράγραφο. Άλλωστε, οι δύο παράγραφοι συνδέονται με λογική αναγκαιότητα στο πλαίσιο μιας σχέσης αιτίου και αποτελέσματος με την οποία παρουσιάζονται οι επιπτώσεις της πίεσης που δημιουργεί η επιδίωξη της τέλειας εικόνας, καθιστώντας έτσι τη μία συνέχεια της άλλης.

7.

Δυνατότητα: «Η πίεση αυτή μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη ζωή του.»

Αναγκαιότητα: «... συχνά αισθάνεται την ανάγκη να ανταποκριθεί στις προσδοκίες που δημιουργούν τα κοινωνικά δίκτυα»

Μετατροπή σε βεβαιότητα:

- Η πίεση αυτή έχει αναμφίβολα σοβαρές επιπτώσεις στη ζωή του
- Συχνά ανταποκρίνεται στις προσδοκίες που δημιουργούν τα κοινωνικά δίκτυα

8. Κυρίαρχο ρηματικό πρόσωπο στο Κείμενο 1 είναι το α πληθυντικό. Με αυτό η συντάκτρια εντάσσει τον εαυτό της σ' ένα κοινό σύνολο με τον αναγνώστη, προσδίδοντας στα γραφόμενα καθολικότητα. Η στάση μας απέναντι στη διαφορετικότητα και η χειραγώγηση από τα στερεότυπα γίνεται ένα βίωμα που όλους μας αφορά. Έτσι, όχι μόνο αναδεικνύεται η σοβαρότητα του προβλήματος αλλά και έμμεσα ευαισθητοποιείται ο αναγνώστης για την αλλαγή της στάσης του, αφού καταργείται η συναισθηματική απόσταση και το μήνυμα μεταδίδεται αμεσότερα. Το ύφος καθίσταται οικείο. Η επιλογή του ρηματικού αυτού προσώπου υπαγορεύεται και από το είδος του κειμένου, αφού ως άρθρο πραγματεύεται ένα θέμα γενικού ενδιαφέροντος που αφορά το σύνολο της κοινής γνώμης και έχει πληροφοριακό χαρακτήρα.

9. Να εντοπίσετε στο Κείμενο 1 τρία σχήματα λόγου και να δηλώσετε το ρόλο τους στο νόημα και το ύφος του

Σχήματα λόγου που υπάρχουν στο Κείμενο 1:

- παρομοίωση: «σαν το συνήγορο του διαβόλου» (1^η παράγραφος).

Με την παρομοίωση παραλληλίζονται οι σκέψεις με το «συνήγορο του διαβόλου», με βάση την κοινή τους ιδιότητα να αλλάζουν την οπτική του ανθρώπου, πολλές φορές και πέρα από τη λογική. Έτσι, προβάλλεται έντονα το γνώρισμα αυτό των σκέψεων, δίνεται έμφαση στον λόγο, επιτυγχάνεται η πληρέστερη καταβύθιση στο νόημα του κειμένου και το ύφος καθίσταται γλαφυρό και αλληγορικό

- μεταφορά: «Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι» (5^η παράγραφος).

Με τη μεταφορά αισθητοποιείται η τάση των ανθρώπων να αντιμετωπίζουν τους άλλους αδιάκριτα. Έτσι, διευρύνεται το σημασιολογικό περιεχόμενο της έννοιας και το ύφος καθίσταται γλαφυρό και παιχνιδιάρικο

- ασύνδετο σχήμα: «... αν δεν τα ερευνήσουμε, κρίνουμε, αμφισβητήσουμε εμείς οι ίδιοι...»

Με το ασύνδετο σχήμα γίνεται παράθεση ενός πλήθους στοιχείων, προσδίδοντας πυκνότητα στο λόγο. Έτσι, τονίζεται εμφατικά το σύνολο των ενεργειών που απαιτούνται για την άρση των προκαταλήψεων. Προσδίδονται ζωντάνια, αμεσότητα και παραστα-

τικότητα, γοργός ρυθμός στον λόγο και εκφράζεται συναισθηματική φόρτιση.

10. Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 2 εκφράζεται η βεβαιότητα σχετικά με τις αρνητικές επιδράσεις της τέλει εικόνας. Η βεβαιότητα αυτή διατυπώνεται με γλωσσικές επιλογές όπως η οριστική έγκλιση (πάσχισαν, δημιουργήσουν) που δηλώνει το πραγματικό στο πλαίσιο της επιστημικής τροπικότητας, το γενικό ρηματικό πρόσωπο (αντικρίζει, συγκρίνει, καταλαβαίνει) με το οποίο επιτυγχάνεται η αποστασιοποίηση και η κατάθεση γενικά αποδεκτών συμπερασμάτων και η δεοντική διατύπωση, με την οποία είναι απόλυτος ο χαρακτήρας των γραφομένων

11. Η συντάκτρια επιδιώκει να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σχετικά με την επίδραση των προκαταλήψεων, αξιοποιώντας τις κατάλληλες γλωσσικές επιλογές. Συγκεκριμένα, με το α πληθυντικό πρόσωπο (μεγαλώνουμε, δυσκολευόμαστε) εντάσσει τον εαυτό της σ' ένα κοινό σύνολο με τον αναγνώστη, προσδίδοντας καθολικότητα στα γραφόμενα. Έτσι, ανάγει την επίδραση των προκαταλήψεων σ' ένα ζήτημα που όλους μας αφορά, καταργώντας τη συναισθηματική απόσταση με τον αναγνώστη, ασκώντας συναισθηματική επίδραση. Με το ασύνδετο σχήμα (αν δεν τα ερευνήσουμε, κρίνουμε, αμφισβητήσουμε εμείς οι ίδιοι) τονίζει emphaticά το πλήθος των ενεργειών οι οποίες απαιτούνται για την άμβλυνση των στερεοτύπων, υποδεικνύοντας έμμεσα το χρέος των αναγνωστών. Τέλος, ο μεταφορικός λόγος (Βλέπουμε το κάθε τι με τον φακό των στερεοτύπων που μας έχουν μάθει[...]. Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι...) αισθητοποιεί τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα στερεότυπα, προσδίδοντας στο λόγο παραστατικότητα.

12. Στο απόσπασμα υπάρχουν εξαρτημένες προτάσεις. Η πρώτη είναι βουλητική (τον κόπο να κρίνουμε) και η δεύτερη αναφορική. Με τη βουλητική πρόταση προσδιορίζεται ο ρόλος που πρέπει να αναλάβει ο εκάστοτε άνθρωπος ενώ η αναφορική λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός στον όρο «άνθρωπος». Μάλιστα, επειδή είναι προσδιοριστική (δεν χωρίζεται με κόμμα από τον όρο που προσδιορίζει), παραθέτει μια πληροφορία που είναι σημαντική και αποτελεί απαραίτητο συμπλήρωμα στον λόγο.

tips θεωρίας!!!

Ας θυμηθούμε τη θεωρία που αξιοποιήθηκε στο κριτήριο αυτό, ώστε η προετοιμασία να μας να είναι άρτια!!

B2a. Η νοηματική σχέση μεταξύ δύο παραγράφων μπορεί να προσεγγισθεί ορθά με τη γνώση της θεωρίας της συνεκτικότητας.

Η έννοια της «συνεκτικότητας» αναφέρεται στην αλληλουχία σημασιών, η οποία καθιστά ένα κομμάτι λόγου κατανοητό ως κείμενο. Πρόκειται για βασική ιδιότητα του κειμένου, η οποία μπορεί να του προσδώσει σημασία, ακόμη κι όταν αυτό στερείται

συνοχής.

Ποιες είναι οι πιο βασικές νοηματικές σχέσεις;

- σύγκριση και αντίθεση
- Αίτιο και αποτέλεσμα
- Αιτιολόγηση
- Χρονική σχέση
- Τοπική σχέση
- Προϋπόθεση
- Προσθήκη
- Επεξήγηση
- Συμπέρασμα
- Ερώτηση – Απάντηση
- Αναλογία

(Μέθοδος Γνώσης, Εκδόσεις Χατζηθωμά, σελ. 53 – 54)

B2β. Λειτουργίες της γλώσσας: Αναφορική και Ποιητική

Αναφορική λειτουργία	Ποιητική λειτουργία
Έμφαση στην πληροφορία, στο μήνυμα	Έμφαση στη μορφή του μηνύματος, στην ύφανση του λόγου
Απευθύνεται στη λογική του δέκτη	Απευθύνεται στο συναίσθημα του δέκτη
Λογική σύνδεση νοημάτων	Συνειρμική σύνδεση νοημάτων
Λογική χρήση της γλώσσας	Συγκινησιακή χρήση της γλώσσας
Ακρίβεια, σαφήνεια	Πολυσημία, γλώσσα συμβολική
Αντικειμενική, ρεαλιστική προσέγγιση θεμάτων	Υποκειμενική/ συναισθηματική προσέγγιση θεμάτων
Σκοπός η πληροφόρηση, η ενημέρωση, η ανάδειξη της σοβαρότητας του θέματος	Σκοπός η αισθητική απόλαυση, η ευαισθητοποίηση, η επίκριση, ο σαρκασμός κ.ά.
Ύφος επίσημο, σοβαρό	Ύφος γλαφυρό, λογοτεχνικό, ζωντανό
Κειμενικά είδη (κυρίως): Εξήγηση, Επιχειρηματολογία, Οδηγίες	Κειμενικά είδη (κυρίως): Περιγραφή, Αφήγηση
Κειμενικοί τύποι: Άρθρο, αποδεικτικό δοκίμιο, επιφυλλίδες, επιστημονικά κείμενα	Κειμενικοί τύποι: Στοχαστικό δοκίμιο, λογοτεχνικό κείμενο
Πιθανή ιδιότητα πομπού: Άρθρογράφος, επιφυλλιδογράφος, επιστήμονας	Πιθανή ιδιότητα πομπού: λογοτέχνης, δοκιμιογράφος (στοχαστικού δοκιμίου)

(Μέθοδος Γνώσης, Εκδόσεις Χατζηθωμά, σελ. 131 – 132)

B3. Οργάνωση παραγράφου - προθετικότητα

Αίτιο και αποτέλεσμα: επισημαίνονται οι συνέπειες ενός φαινομένου

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα	Πρόθεση συντάκτη/ στοιχεία ύφους
Χαρακτηριστικές λέξεις: για αυτό, αυτό οδηγεί, επιφέρει, συνέπεια, επιπτώσεις, κ.λ.π Συνηθίζεται στην Εξήγηση και την Επιχειρηματολογία	<ul style="list-style-type: none">• Στήριξη του αρχικού ισχυρισμού με επιχειρήματα• Επίκληση στη λογική• Πειστικότητα• Προβληματισμός του αναγνώστη (κυρίως σε περίπτωση αναφοράς αρνητικών συνεπειών)• Ανάδειξη του αντίκτυπου ενός φαινομένου

(Μέθοδος Γνώσης, Εκδόσεις Χατζηθωμά, σελ. 40)

Πρόσθετες ασκήσεις

Τίτλος

Σχολιάζω τη μορφή του τίτλου:

- Αντικειμενικός ή με σχόλιο
- Α- ρηματικός, ελλειπτικός, ονοματική διατύπωση
- (σε περίπτωση ρηματικού συνόλου): σχολιασμός ρηματικού χρόνου, προσώπου, έγκλισης, τροπικότητας, διάθεσης, φωνής
- χρήση αναφορικής ή ποιητικής γλώσσας
- σχολιασμός στίξης
- σχολιασμός λεξιλογίου
- σχολιασμός σχημάτων λόγου
- σχολιασμός ύφους
- σχολιασμός σειράς λεκτικών συνόλων
- ενδεχόμενη χρήση γνωστών χρήσεων, παροιμιών, λογοπαίγνια κ.λ.π.

(Μέθοδος Γνώσης, Εκδόσεις Χατζηθωμά, σελ. 356)

Τροπικότητες:

Επιστημική Τροπικότητα:

Υπόθεση: να+ Υποτακτική
 αν, εάν, άμα, έτσι και, ας + Οριστική
 εικάζω, υποθέτω + ειδική πρόταση

Δυνατότητα: μπορεί + Υποτακτική
 ίσως + Υποτακτική

Πιθανότητα: θα + Οριστική (δυνητική διατύπωση)
πρέπει + Υποτακτική
θα + Οριστική
εκφράσεις ή επιρρήματα δηλωτικά πιθανότητας

Βεβαιότητα: απλή Οριστική (εκτός των Μελλοντικών χρόνων)
εκφράσεις ή επιρρήματα βεβαιότητας

Δεοντική τροπικότητα:

Επιθυμία: θέλω, ελπίζω, επιθυμώ + Υποτακτική

Ευχή: απλή Υποτακτική
εκφράσεις ευχής
ας, μακάρι, που + Υποτακτική
ελπίζω, εύχομαι + Υποτακτική

Πρόθεση: ρήματα δηλωτικά πρόθεσης (σκοπεύω, προτίθεμαι, σχεδιάζω...) +
Υποτακτική

Υποχρέωση: δεοντολογικές εκφράσεις (είναι ανάγκη, οφείλει...) + Υποτακτική
το απρόσωπο ρήμα «πρέπει»
προστακτική

(Μέθοδος Γνώσης, Εκδόσεις Χατζηθωμά, σελ. 168 - 169)